

УДК 32:37(477.87)

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-1>

Юлія Кобець

ORCID: 0000-0001-9492-6119

Тетяна Мадрига

ORCID: 0000-0001-7761-9811

Іван Монолатій

ORCID: 0000-0002-8963-774X

**ПОЛІТИЧНА НАУКА І ОСВІТА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ:
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ
(З НАГОДИ 25-ЛІТТЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЛІТОЛОГІЯ» У КАРПАТСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА)**

У статті досліджується функціонування кафедри політичних наук факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника як освітньо-наукового осередку, що формує професійні компетенції та політичну культуру здобувачів вищої освіти. Проаналізовано освітні стратегії, наукові програми та виховні практики кафедри, зокрема їхній вплив на розвиток критичного мислення, громадянської активності та міждисциплінарного підходу до вивчення політичних процесів. Особливу увагу приділено взаємозв'язку наукових досліджень і практичної підготовки майбутніх політичних експертів, ефективності міжнародної співпраці, а також ролі кафедри у консолідації демократичних цінностей і розвитку громадянського суспільства. На основі аналізу публікацій, конференцій та проєктів викладацького колективу зроблено висновок про те, що кафедра виступає не лише навчальною структурою, а й стратегічним інтелектуальним центром, що формує майбутніх лідерів у політичній, державній та медійній сферах України, зокрема Івано-Франківщини.

Ключові слова: політична наука, політична культура, політичні інститути та процеси, політологія, демократія, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, освіта, регіон.

Політична наука посідає ключове місце в системі сучасної освіти, оскільки забезпечує розуміння засад функціонування держави, суспільства та міжнародних відносин. У глобалізованому світі, де демократичні інститути та форми політичної участі постійно зазнають трансформацій, знання з політичної науки стають необхідними не лише для майбутніх науковців чи державних службовців, а й для всіх громадян, які прагнуть усвідомлено брати участь у суспільному житті [1, с. 20–21].

Однією з найважливіших функцій політичної науки в освіті є формування політичної культури та критичного мислення. Вивчення політичних ідей, теорій і практик дає змогу здобувачам освіти аналізувати політичні процеси, розрізняти маніпулятивні стратегії та оцінювати ефективність управлінських рішень. Це сприяє становленню активного громадянства, орієнтованого на захист демократичних цінностей і прав людини. Окрім того, політична наука інтегрує міждисциплінарні підходи, поєднуючи історію, право, соціологію, економіку та філософію. Така синтетичність сприяє комплексному баченню суспільних процесів і дає змогу майбутнім фахівцям ефективніше орієнтуватися в багатовимірних політичних контекстах [4, с. 201–206]. З огляду на

зростання ролі масових комунікацій та цифрових технологій, політична освіта стає інструментом протидії дезінформації й популізму. Освоєння аналітичних методів і здатність інтерпретувати емпіричні дані допомагає формувати зрілий підхід до оцінки політичної дійсності [3, с. 25–30].

У сучасній українській освіті політична наука виконує не лише академічну, а й суспільну місію: вона забезпечує інтелектуальну основу для розвитку демократичного врядування, громадянської активності та культури відповідального прийняття рішень. Її значення полягає у вихованні покоління, здатного критично мислити, брати участь у публічних дискусіях та усвідомлено впливати на майбутнє суспільства [2, с. 2–9]. Саме з такими міркуваннями 25 років тому в сучасному Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника започаткували спеціальність «політологія».

Отже, **кафедра політичних наук** є одним із провідних навчально-наукових підрозділів університету, що здійснює підготовку фахівців у галузі політичних наук. Підрозділ формує фахове середовище для здобуття якісної освіти з політології, дослідження сучасних політичних процесів, інститутів, ідеологій, проблем національної безпеки та демократичного врядування.

Кафедра політичних наук створена 1 січня 2025 р. на факультеті історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Підготовка політологів у нашому виші розпочалася у березні 2000 р. зі створення кафедри політології. У серпні 2015 р. було засновано кафедру політичних інститутів та процесів, яка разом із кафедрою політології забезпечувала навчання за освітньою програмою «Політологія», а з 2020 р. – також за освітньою програмою «Політологія. Національна безпека». У період із 2000 по 2024 р. кафедру політології очолювали: доктор історичних наук, професор Степан Дмитрович Сворака; кандидат політичних наук, доцент Михайло Федорович Москалюк; доктор історичних наук, професор Василь Васильович Марчук; доктор політичних наук, професор Василь Йосифович Климончук. У 2015–2024 рр. кафедру політичних інститутів та процесів очолювали: доктор історичних наук, професор Василь Васильович Марчук та кандидат політичних наук, доцент Юлія Василівна Кобець. Із 1 січня 2025 р. кафедру політичних наук очолює доктор політичних наук, професор Іван Сергійович Монолатій. Високу якість підготовки фахівців за цією спеціальністю забезпечує професіоналізм викладацького складу, який представлений докторами й кандидатами наук.

На кафедрі викладають професори: доктор політичних наук, професор, член-кореспондент Академії політичних наук України В.Й. Климончук, доктор політичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України І.С. Монолатій, доктор історичних наук, професор політології, заслужений діяч науки і техніки України В.В. Марчук, доктор політичних наук, професор, заслужений працівник освіти України С.М. Дерев'яно та кандидати наук, доценти: О.Б. Березовська-Чміль, М.А. Генік, І.І. Доцяк, Ю.В. Кобець, О.І. Липчук, І.І. Ломака, Т.Б. Мадрига, С.М. Матвієнкі, М.Б. Міщук, М.Ф. Москалюк.

Усі науково-педагогічні працівники мають базову політологічну та історичну освіту, що відповідає профілю дисциплін, які забезпечуються ними. Вони поєднують навчальну, наукову та виховну діяльність, що сприяє зростанню ефективності навчального процесу, удосконаленню змісту навчання з урахуванням вимог сучасного світу та стандартів вищої освіти України.

Викладачі кафедри нагороджені державними нагородами України: заслужений діяч науки і техніки України (В.В. Марчук), заслужений працівник освіти України (С.М. Дерев'яно), а також відзнакою Президента України – Хрест Івана Мазепи (І.С. Монолатій), медаллю «За заслуги перед університетом» (С.М. Дерев'яно, В.Й. Климончук, В.В. Марчук, І.С. Монолатій), медаллю «За заслуги перед Прикарпаттям» (В.В. Марчук, С.М. Дерев'яно, В.Й. Климончук), відмінник освіти України (С.М. Дерев'яно, М.Ф. Москалюк). І.С. Монолатій нагороджений почесною відзнакою Чернівецької ОДА «Вдячна Буковина», відзнакою міського голови Івано-Франківська, нагрудним знаком «Гордість Івано-Франківської територіальної громади».

Важливим аспектом роботи викладачів кафедри є забезпечення навчального процесу. Діяльність кафедри зосереджена на двох напрямках: викладанні політології як навчальної дисципліни на факультетах та інститутах університету та підготовці професійних політологів освітніх рівнів бакалавр та магістр, доктор філософії. У своїй діяльності кафедра поєднує освітній процес із науковою роботою, активно залучає здобувачів освіти до участі в науково-дослідних проєктах, конференціях, аналітичній та експертній діяльності. Під керівництвом викладачів кафедри здобувачі вищої освіти розвивають критичне мислення, аналітичні навички, здатність до незалежного наукового пошуку та практичної роботи у сфері державного управління, політичного консалтингу, міжнародних відносин, безпеки.

Науково-педагогічні працівники кафедри забезпечують викладання таких нормативних навчальних дисциплін, як: історія політичної думки України, історія зарубіжних політичних учень, зовнішня політика зарубіжних країн, етнополітологія, вибори і виборчі системи, політичні еліти та лідерство, теорія політичних систем, методологія політичної науки та ін., а також низки дисциплін за вибором здобувачів вищої освіти всіх рівнів. Викладачі кафедри забезпечують набуття політологічних знань здобувачами всіх спеціальностей університету. Усі науково-педагогічні працівники активно займаються навчально-методичною роботою, постійно працюють над удосконаленням форм і методів навчання здобувачів вищої освіти та впроваджують інноваційні підходи в освітній процес. Кафедра забезпечує освітню підготовку здобувачів вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем та захист дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Викладання дисциплін здійснюється з урахуванням результатів актуальних наукових досліджень, опублікованих у монографіях та наукових статтях; навчальні плани постійно оновлюються та вдосконалюються відповідно до вимог ринку праці та потреб роботодавців, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Методична робота кафедри спрямована на підвищення якості навчального процесу шляхом системного щорічного оновлення силабусів навчальних дисциплін і навчально-методичних комплексів, підготовки навчальних посібників, іншої навчальної та методичної літератури. Науково-педагогічні працівники кафедри є авторами та співавторами понад 50 підручників та навчально-методичних посібників для здобувачів вищої освіти.

Із метою забезпечення ефективності навчально-методичної роботи та наукової роботи кафедра політичних наук налагодила тісні зв'язки з освітніми та науковими закладами України та зарубіжжя. Діяльність учених-політологів характеризується широкими зв'язками з різноманітними організаціями і зарубіжними науковими закладами та окремими вченими.

Викладацький колектив кафедри політичних наук підтримує активні міжнародні зв'язки із зарубіжними інституціями та колегами у Республіці Польща (Варшавський університет, Університет ім. Марії Складовської-Кюрі в Любліні, Ягеллонський університет у Кракові, Університет ім. Миколая Коперніка у Торуні, Університет ім. Яна Кохановського у Кельцах, Мазовецька академія у Плоцьку); Словацькій Республіці (Трнавський університет). Формами співпраці є участь у міжнародних конференціях і конгресах, редагування наукових видань, стажування, залучення здобувачів освіти до наукової роботи, обміни здобувачів освіти.

Науково-педагогічні працівники кафедри пройшли стажування в зарубіжних закладах освіти: М. Генік (Польща), С. Дерев'янка (Польща), В. Климончук (Польща), Ю. Кобець (Польща), О. Липчук (Польща), І. Ломака (Польща), Т. Мадрига (Польща), В. Марчук (Польща, Словаччина), С. Матвієнків (Польща), М. Мішук (Польща), І. Монолатій (Польща, Німеччина, Франція, Ізраїль).

Кафедра також співпрацює у межах міжнародної діяльності з профільними підрозділами Львівського національного університету імені Івана Франка, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,

Ужгородського національного університету, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Національного університету «Львівська політехніка».

Науково-педагогічні працівники кафедри неодноразово брали участь у Конгресі Східної Європи у Любліні (Польща), виступали з доповідями та модерували панелі міжнародного форуму (І. Доцяк, В. Климончук, І. Монолатій).

Завідувач кафедри професор І. Монолатій – запрошений професор Університету ім. Яна Кохановського у Кельцах (2012–2017), Мазовецької академії у Плоцьку (з 2017 р.), а також є дійсним членом Польського товариства політичних наук (із 2019 р.). Упродовж 2011–2020 рр. І. Монолатій опублікував чотири індивідуальні монографії польською мовою в наукових видавництвах Польщі, був завідувачем кафедри європейської дипломатії Інституту міжнародних відносин Університету ім. Яна Кохановського у Кельцах (2015–2016), експертом освітньої програми «Національна безпека» у Мазовецькій академії у Плоцьку (2020, 2024).

За участі І. Монолатія у 2025 р. підписано угоду про міжнародну освітню та наукову співпрацю університету та Мазовецької академії у Плоцьку. І. Монолатій на підставі захисту дисертацій має наукові ступені, здобуті у Німеччині в Українському вільному університеті (Мюнхен), – магістра і доктора філософії у галузі історії (1998, 2001 рр. відповідно). Також ним під час наукових стажувань у Меморіальному комплексі «Яд Вашем» у Єрусалимі (Ізраїль) у 2014 та 2018 рр. розроблялися проблеми політики пам'яті в Україні, а також реалізовані наукові дослідницькі проєкти «Memory and Identity in the Central Europe. Common area, common political thought, common heroes» (2013–2014) та «Projekt badawczy 616.554 «Geopolityka Polska» (2015–2017) (обидва – Польща).

За роки існування колектив кафедри працював над виконанням держбюджетних тем «Європейський вибір України: історія, політика, перспективи», «Етнополітичні трансформації України в контексті інтеграційних процесів Центрально-Східної Європи», «Трансформація сучасної політичної системи України: внутрішньополітичні виклики та зовнішні впливи». Сьогодні наукова робота ведеться над двома актуальними темами: «Трансформація сучасної політичної системи України: внутрішньополітичні виклики та зовнішні впливи», «Мирний процес міжнаціонального конфлікту: методологія та імплементація». Результати досліджень узагальнено у колективних монографічних працях «Івано-Франківщина у виборах 2006: регіональний вимір», «Політична система України: становлення і розвиток». Наукова цінність останньої полягає у тому, що це єдина монографія у вітчизняній політичній науці, у якій проаналізовано політичні системи всіх державних утворень на території України в ХХ ст., з'ясовано характерні риси, особливості та тенденції розвитку політичної системи сучасної України.

Також заслуговують на увагу індивідуальні наукові доробки проф. С.М. Дерев'янка «Політико-правові засади референдумів в Україні», проф. В.Й. Климончука «Аксіологія динаміки політичних процесів»; «Свобода як цивілізаційний принцип. Книга 2. Історичні форми політичних свобод: антропологічний та інституційний виміри»; «Політичні свободи в українському націогенезі»; «Електоральні процеси України в регіональному вимірі: на прикладі Івано-Франківської області», проф. І.С. Монолатія «Особливості міжетнічних взаємин у західноукраїнському регіоні в модерну добу», «Разом, але майже окремо», «Інші свої», «Відкриття Коломиї. Від доби автономії Галичини до Великої війни 1914–1918 рр.», «Виконавець слова. Яків Оренштайн. Український видавець на перехрестях культур, ідеологій, політики», доцентів І.І. Доцяка («Політична система України: проблеми становлення і розвитку»), І.І. Ломаки («Між інтеграцією і модернізацією»), М.Ф. Москалюка («Український християнсько-суспільний рух у Галичині: ідеологія, інституалізація, діяльність (кін. ХІХ – 30-ті роки ХХ ст.)»), Т.Б. Мадриги («Регіональні виборчі кампанії початку ХХІ століття (на прикладі західних областей України)», «Єдності сила»), М.Б. Міщук («Українська радикальна партія – Українська соціалістично-радикальна партія: ідеологія, організація, політика (1918–1939 рр.)»), С.М. Матвієнків («Регіональні ЗМІ: функціональні особливості

та вплив на інформаційний простір держави (досвід Івано-Франківщини)»). Особливої уваги заслуговують монографії проф. В.В. Марчука, надруковані в іноземних виданнях: «Ukraine's European integration in the political dimension of Central and Eastern Europe». Trnava, VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akademie vied. 2022, «European Integration of Ukraine: Political and Security Practices». Typi Universitatis Tynnaviensis and VEDA. TRNAVA 2022, та доцентки С.М. Матвієнків «Determinants of national-political consciousness of modern Ukrainian society/ Social Sciences: Regularities and Development Trends» : Collective monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2020, «Wpływ nowych mediów na proces wyborczy we współczesnej Ukrainie. Ponad podziałami. Wspólne perspektywy i dążenia w polsko-ukraińskiej współpracy naukowej» Monografia nr. 19 Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Twórczych / Redakcja naukowa Leszek Pawelski, Marek Rembierz. Szczecinek – Dąbrowa Górnicza: Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych, 2021.

Результати наукових досліджень викладачів і здобувачів кафедри широко публікуються у фахових наукових виданнях України та виданнях, індексованих у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, апробовані на численних наукових конференціях.

Із 2006 р. на кафедрі видається «Вісник Прикарпатського університету. Політологія», який із грудня 2016 р. включено до переліку наукових фахових видань України з політичних наук категорії «Б» (редактор – д. іст. н., проф. В.В. Марчук). У збірнику вміщено наукові статті вітчизняних та зарубіжних учених, присвячені актуальним проблемам теорії та історії політичної науки, політичним інститутам і процесам, геополітиці, міжнародним відносинам, а також дослідженням молодих науковців. На сьогодні опубліковано 20 випусків журналу.

Із метою створення платформи для обміну науковими ідеями, підтримки діалогу та розвитку потенціалу молодого покоління дослідників було засновано вісник наукових робіт молодих вчених «POLITIA». Це видання, яке публікує результати досліджень науковців, здобувачів у галузі політичних наук, державного управління та національної безпеки.

У 2006–2008 рр. кафедра виступала базовою установою та організатором Всеукраїнської студентської олімпіади з політології. У цей період студенти-політологи здобули вагомі досягнення: двічі вибороли перше індивідуальне місце (2006, 2007 рр.) та посіли перше командне місце у 2007 р. У рамках щорічного Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із політології представники спеціальності тричі ставали переможцями, виборюючи перші місця у 2007, 2008 та 2009 рр. Особливо успішним був 2009 р., коли студенти Інституту історії і політології здобули не лише перше, а й третє місце у фіналі конкурсу. У 2015, 2016 та 2017 рр. II тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із політичних наук тричі проводився у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Здобувачі освіти спеціальності «Політологія» є стипендіатами державних і недержавних стипендіальних програм: стипендія міського голови для обдарованих студентів закладів вищої освіти міста Івано-Франківська (Віталія Курило, 2024–2025 рр.), стипендія Фонду Інституту східних досліджень (Олексій Тутів, 2024 р.), стипендія Фундації Лозинських (Андрій Василяш, 2023 р.). Випускник спеціальності «Політологія» Юрій Головчук координує проєкт «Молодь і влада», у якому активно беруть участь здобувачі освіти. Метою проєкту є залучення молоді до процесів місцевого самоврядування, формування лідерських якостей, розвиток громадянської відповідальності та набуття практичного досвіду у сфері управління. Проєкт реалізується Івано-Франківською міською радою і входить до топ-3 найкращих практик місцевого самоврядування в Україні.

Із метою підвищення ефективності наукових досліджень на базі кафедри щороку проводяться всеукраїнські та міжнародні наукові й науково-практичні конференції, зокрема: «Трансформація виборчої системи України: європейський досвід і українські реалії» (2008 р.), «Трансформація політичної системи України: внутрішньополітична стратегія та зовнішні впливи» (2013 р.), «Досвід країн Центрально-Східної Європи у вступі до Європейського Союзу: реалії для України» (2012 р.), «Етнополітичні трансформації України в контексті інтеграційних

процесів Центрально-Східної Європи» (2014 р.), «Регіональна політика в контексті європейської інтеграції України» (2014 р.), «Європейська інтеграція: механізми асоціації України» (2016 р.), «Політичні процеси сучасності: глобальний і регіональний виміри» (2017 р.), «Національна і регіональна безпека в умовах інформаційної війни» (2018 р.).

Кафедра є організатором, спільно з Інститутом політичних та етнонаціональних відносин ім. І.Ф. Кураса НАН України, проведення щорічної міжнародної конференції з проблем вивчення політичних процесів сучасності у їх глобальному, регіональному та локальному рівнях (із 2019 р.). Кожна з шести проведених конференцій фіналізується збірником наукових праць учасників цього міжнародного політологічного форуму.

При кафедрі функціонують два наукові центри – Центр соціологічних досліджень та Прикарпатський центр політичних і євроінтеграційних досліджень. Їхня діяльність охоплює проведення соціологічних опитувань серед населення за участі студентів-політологів із метою ґрунтовного аналізу актуальних політичних процесів і дослідження перспектив європейської інтеграції України. Отримані результати знаходять практичне застосування як у науково-освітньому середовищі, так і в діяльності органів державної влади та політичних партій, які дедалі активніше звертаються до напрацювань центру.

На кафедрі діє наукова школа доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Василя Васильовича Марчука «Україна в історико-політичних вимірах Європи ХХ–ХХІ ст.».

Кафедра також приділяє значну увагу підвищенню рівня політичної культури населення та розвитку політичної освіти. Із цією метою викладачі активно коментують події суспільно-політичного життя в місцевих медіа, сприяючи формуванню критичного мислення та громадянської свідомості.

Кафедра політичних наук активно здійснює організаційну роботу, спрямовану на підвищення якості освітнього процесу, розвиток наукової діяльності та залучення здобувачів освіти до суспільно активного життя. Зокрема, кафедра: розробляє та оновлює освітньо-професійні програми з урахуванням сучасних потреб ринку праці та стандартів вищої освіти; організовує роботу дискусійних клубів і тематичних круглих столів, вікторин, інтелектуальних ігор для студентської молоді; реалізує кураторську систему, що сприяє формуванню академічної культури, підтримці здобувачів у навчанні та громадському житті; готує матеріали для акредитації спеціальності, проводить внутрішній моніторинг якості освіти; забезпечує організацію та проведення навчальної практики в ЗМІ, виробничої практики у політичних партіях та виробничої політологічної (аналітичної) практики. Практична підготовка передбачає оволодіння системою професійних навичок та вмінь застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності. Базами практик є редакції газет, радіо, телебачення, Інтернет-видання, а також прес-служби та рекламні агентства Івано-Франківської області, з якими укладено угоди на проходження практики. Спільно зі стейкхолдерами від баз практик формуються цілі та завдання практичної підготовки, а також визначається та систематично вдосконалюється зміст виробничої практики. Стейкхолдери беруть безпосередню участь у захисті звітів та мають можливість надавати власну оцінку якості підготовки здобувачів-практикантів.

Виховна робота кафедри політичних наук здійснюється з метою формування громадянської свідомості, політичної культури, естетичного розвитку, ціннісно-моральних орієнтацій, національної гідності та патріотизму в здобувачів освіти спеціальності «Політологія». Куратори академічних груп та викладачі щороку проводять виховні бесіди, проблемні лекції, дискусії, інтерактивні ігри, тренінги, благодійні акції, поетичні читання, організовують відвідування музеїв, художніх виставок, екскурсій, перегляд вистав та кінофільмів. Відповідні заходи проводяться до Дня героїв Небесної сотні, Дня українського козацтва, Дня пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій, Дня української писемності та мови, Дня захисту прав людини, Дня матері, Дня студента, Дня науки, Дня університету, Дня вишиванки тощо.

Уже традиційно до Дня святого Миколая студенти-політологи разом із викладачами щороку відвідують Івано-Франківський навчально-реабілітаційний центр для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату та інтелектуального розвитку, влаштовуючи свято з корисними подарунками, цікавими іграми та майстер-класами.

Окрім того, представники кафедри спільно з деканатом і відділом виховної та психолого-педагогічної роботи університету систематично проводять виховні бесіди зі студентами стосовно здорового способу життя, профілактики соціальних хвороб, наркоманії, алкоголізму, злочинності, протидії булінгу та насилля, мінної безпеки, небезпеки залучення спецслужбами РФ української молоді до підривної діяльності, недопущення участі молоді у небезпечних молодіжних рухах. Також здобувачі освіти спеціальності «Політологія» спільно з академнаставниками щорічно долучаються до екологічної акції «Збережи довкілля!», прибираючи сміття з берегів р. Бистриця в Івано-Франківську та в 2019 р. приєдналися до нового екоруху «Місто квітів».

Восени 2018 р. і навесні 2024 р. під час екскурсії до м. Києва майбутні політологи відвідали Верховну Раду України, ознайомилися з особливостями організації роботи головного законодавчого органу держави та поспілкувалися з народним депутатом про сучасну політичну ситуацію, перспективність спеціальності «Політологія» та роль молодого покоління в процесі державотворення.

Усі викладачі кафедри активно долучаються до організаційної роботи зі співпраці з ліцеями міста та області, головними завданнями якої є: проведення презентацій освітніх програм у ліцеях; поширення інформації про спеціальність у медіа; участь у виставках, освітніх форумах, конкурсах і презентаціях; організація Днів відкритих дверей та інтерактивних заходів для абітурієнтів; проведення фахових шкіл і майстер-класів для старшокласників.

Таким чином, кафедра політичних наук факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника виступає ключовим освітньо-науковим центром, що поєднує навчальний процес із науковою, аналітичною та виховною діяльністю, формуючи політичну культуру, критичне мислення та практичні компетенції майбутніх політологів, державних службовців і медійних експертів. Її освітні програми інтегрують теоретичні дисципліни з практичними елементами, участь у науково-дослідних проєктах, що забезпечує комплексне засвоєння професійних навичок і готовність до аналітичної, управлінської та експертної діяльності. Освітні програми кафедри відзначаються міждисциплінарністю, поєднуючи знання із царин політичної науки, історії, права, соціології, економіки та філософії, а також приділяють увагу цифровій грамотності, протидії дезінформації та популізму, що відповідає сучасним викликам політичного середовища України. Наукова активність викладачів, публікації у фахових виданнях, участь у міжнародних конференціях та співпраця з університетами Польщі та Словаччини сприяють інтеграції української політології у європейський науковий простір і підвищують якість освіти. Діяльність кафедри має значний регіональний вплив, оскільки залучення студентів до соціологічних опитувань, аналітичних проєктів та практики у місцевих органах влади сприяє розвитку громадянської активності та демократичної культури на Прикарпатті. Виховна місія кафедри реалізується через програми, що формують патріотизм, громадянську відповідальність і етичні цінності, а також практичні заходи, волонтерські ініціативи та екскурсії, які сприяють соціалізації студентів і розвитку критичного сприйняття політичних процесів в Україні та світі. Системність і стратегічність роботи кафедри політичних наук, що включає оновлення освітніх програм, методичну підтримку, організацію конференцій, видання фахових журналів і збірників, а також співпрацю зі стейкхолдерами, забезпечують її безперервний розвиток як центру високоякісної політичної освіти та науки в Україні та на Івано-Франківщині зокрема.

Література:

1. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. Із передмовою Френсіса Фукуями / пер. з англ. Т. Цимбал. Київ : Наш формат, 2020. 442 с.

2. Hrycak Y. Ukraine. The Forging of a Nation. Translated by Dominique Hoffman. London : Sphere, 2023. 438 p.
3. Marchuk V., Dudkevych V. European Integration of Ukraine: Political and Security Practices. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2022. 144 p.
4. Monolatii I. W Europie, obok Europy, dzięki Europie. Dylematy historii, polityki i bezpieczeństwa Ukrainy. Płock : Wydawnictwo Naukowe Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku, 2020. 232 s.

References:

1. Hantington, S. (2020). Politychnyi poriadok u minlyvykh suspilstvakh. Iz peredmovoiu Frensisu Fukuiamy; per. z anhl. T. Tsymbal. Kyiv : Nash format. [in Ukrainian] .
2. Hrycak, Y. (2023). Ukraine. The Forging of a Nation. Translated by Dominique Hoffman. London : Sphere. [in English] .
3. Marchuk, V., Dudkevych, V. (2022). European Integration of Ukraine: Political and Security Practices. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied. [in English] .
4. Monolatii, I. (2020). W Europie, obok Europy, dzięki Europie. Dylematy historii, polityki i bezpieczeństwa Ukrainy. Płock : Wydawnictwo Naukowe Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku. [in Polish] .

Julia Kobets, Tetiana Madryha, Ivan Monolatii. The Contribution of Political Science to the Education of Contemporary Ukraine: Achievements and Prospects of the Carpathian Region (In commemoration of the 25th anniversary of the Political Science program at Vasyl Stefanyk Carpathian National University)

The article examines the functioning of the Department of Political Sciences at the Faculty of History, Political Science, and International Relations of the Vasyl Stefanyk Carpathian National University as an educational and research hub that shapes students' professional competencies and political culture. It analyzes the department's educational strategies, research programs, and pedagogical practices, particularly their impact on the development of critical thinking, civic engagement, and an interdisciplinary approach to the study of political processes. Special attention is paid to the interconnection between scholarly research and the practical training of future political experts, the effectiveness of international cooperation, and the department's role in consolidating democratic values and fostering civil society. Based on an analysis of publications, conferences, and faculty projects, it is concluded that the department functions not only as an educational structure but also as a strategic intellectual center that cultivates future leaders in the political, governmental, and media spheres of Ukraine, particularly in the Ivano-Frankivsk region.

Key words: political science, political culture, political institutions and processes, political studies, democracy, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, education, region.

Відомості про авторів:

Кобець Юлія – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Мадрига Тетяна – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Монолатій Іван – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Надійшла 16.08.2025

Прийнята 20.08.2025

Опублікована 30.10.2025